

Türkiye’de İşsizliğin Önlenmesinde Eğitimin Etkisine İlişkin Kavramsal Bir Değerlendirme¹

İbrahim KARAMANLIOĞLU², İlkay KARAMANLIOĞLU³, Afet Sözen ÖZDEN⁴

Öz

Tüm toplumlar için işsizlik, mücadele edilmesi gereken bir sorundur. İşsizliği azaltma ve istihdamı arttırmada işgücünün almış olduğu eğitim oldukça önemlidir. Türkiye ekonomisinde büyümenin önündeki engellerden biri de işsizlik problemidir. Bu çalışmada TÜİK tarafından yayınlanan istatistiklerden faydalanarak Türkiye’de işsizliğin önlenmesinde eğitimin etkisine ilişkin genel bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda 2021 yılının ilk, ikinci, dördüncü çeyreğinde ve 2022 yılının ilk ve ikinci çeyreğinde en yüksek işsizlik oranı lise mezunlarına aittir. 2021 yılının üçüncü çeyreğinde en yüksek işsizlik oranı yükseköğretim mezunlarına aittir. Bu dönemlerde eğitim düzeylerine göre işsizlik oranı en düşük okur-yazar olmayanlar grubundadır. Okur-yazar olmayan bireylerin düşük ücretle çalışmaları, işverenlerin tercihini okur-yazar olmayan bireylerden yana kullanmalarına neden olduğu düşünülmektedir. Bu duruma ilişkin bir diğer yorum ise okur-yazar olmayan bireylerin iş seçme şanslarının düşük olmasının bu bireylere ilişkin işsizlik oranının düşük olmasında etkili bir unsur olduğu yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, işsizlik, Türkiye, Türkiye İstatistik Kurumu.

A Conceptual Evaluation of the Effect of Education on the Prevention of Unemployment in Turkey Abstract

For all societies, unemployment is a problem that must be fought. The education received by the workforce is very important in order to reduce unemployment and increase employment. One of obstacles to growth in the Turkish economy is the unemployment problem. In this context, the study aimed to make a general assessment of the impact of education on the prevention of unemployment in Turkey by using statistics published by the TURKSTAT. As a result of the research, the highest unemployment rate in the first, second, fourth quarters of 2021 and in the first and second quarters of 2022 belongs to high school graduates. the highest unemployment rate in the third quarter of 2021 belongs to higher education graduates. During these periods, the unemployment rate is in the lowest illiterate-non-literate group according to their education level. It is thought that the fact that illiterate individuals work with low wages causes employers to use their preferences in favor of illiterate individuals. Another interpretation of this situation is that the low chances of illiterate individuals to choose a job is an effective factor in the low unemployment rate for these individuals.

Anahtar Kelimeler: Education, unemployment, Turkey, Turkey Statistical Institute.

Makale Geçmişi
Makale Türü
Önerilen Atf

Geliş: 02.05.2023
Derleme Makalesi

Kabul: 06.06.2023

Yayın:30.06.2023

Karamanlioğlu, İ., Karamanlioğlu, İ. & Özden, A. S. (2023). Türkiye’de İşsizliğin Önlenmesinde Eğitimin Etkisine İlişkin Kavramsal Bir Değerlendirme. *Uluslararası Eğitimde Mükemmellik Arayışı Dergisi (UEMAD)*, 3(1), 21-31.

¹ Bu çalışma 11-13 Kasım 2022 tarihinde II. Uluslararası Eğitimde Mükemmellik Kongresi’nde sunulmuştur.

² Sorumlu yazar: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, YL öğrencisi, i.ka09@hotmail.com ORCID: 0000-0002-4779-8174

³ Didim Selçuk Özsoy Ortaokulu, Matematik Öğretmeni, ilkaykaramanlioglu@hotmail.com ORCID: 0000-0002-5389-3899

⁴ Uzman Ekonometrist, afetsozen@gmail.com , ORCID: 0000-0001-9821-7029

Giriş

Türkiye ekonomisinin her döneminde işsizlik, en önemli problemlerden bir tanesi olma özelliğini göstermektedir. Bu sebeple Türk iktisat politikası stratejileri saptanırken, işsizlik probleminin beraberinde getirdiği ekonomik ve sosyal problemlerin de göz önünde bulundurulması oldukça önemli bir husustur. İşsizlik, hem ekonomik hem de sosyal etkileri olan çok yönlü bir sorundur. Bu sorunun ortadan kaldırılmasında eğitim önemli bir rol oynamaktadır. Eğitim, kademelerden oluşan bir sistemdir. Bireyler her eğitim kademesini bitirdiği zaman yeni bir seviyeye geçiş yapmakta ve bu düzey lisansüstü eğitime kadar devam edebilmektedir.

Toplumların ve kişilerin talep edeceği ve gereksinim olabilecek meslekler planlı ve doğru biçimde birbirleri ile uyumlu hale getirildiğinde işgücünün atıl olarak kalmasının önüne geçilebilecektir. Fakat buradaki temel sorun arz ve talep arasındaki eşitsizliktir. Eğitimli işgücü arzının eğitimli işgücü talebini geçmesi sorunu ortaya çıkartmaktadır. Bu uyumsuzluk neticesinde yüksek eğitimi bulunan kişiler kendilerine uygun olan bir iş bulamamaktadır. Bu durumda da birey daha düşük standartlara sahip işlerde faaliyet göstermeye razı olmaktadır. Bunun sonucunda ise toplumlar ve kişiler bakımından daha karışık olan sorunlar meydana gelebilmektedir.

Çalışmada Türkiye’de işsizliğin önlenmesinde eğitimin etkisini kavramsal açıdan değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda işsizlik ve eğitim kavramları açıklanmış ve işsizliğin önlenmesinde eğitimin etkisine yer verilmiştir. Çalışmanın konusu ve amacı çerçevesinde, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayınlanan ulaşılabılır son verilerden yararlanarak Türkiye’de işsizlik ve eğitimle ilgili son durum belirlenmeye çalışılmıştır.

Kavramsal Çerçeve

İşsizlik Kavramı

Çalışma isteğinde ve gücünde olan, aynı zamanda cari ücretten çalışmaya rızası olan ancak iş bulamayan işgücüne işsizlik adı verilmektedir. Diğer bir ifadeyle işsizlik, çalışabilecek durumda olan ve çalışmak isteyen kişilerin bir kısmının işinin olmaması şeklinde tanımlanmaktadır. Bu durumdaki bireyler de işsiz olarak adlandırılmaktadır (Bekiroğlu, 2010). İşsizlik oranı ise yapılan bu tanıma istinaden iş bulamayan işgücünün toplam işgücüne oranıdır. Türkiye’de işsizlik ile ilgili istatistikler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanmaktadır. TÜİK’e göre işsiz kavramının tanımı şu şekildedir:

“Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde aktif iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm kişiler işsiz nüfusa dahildir (TÜİK, 2022).”

İşsizlik, bireylerin refah düzeyini etkileyen bir faktördür. Bireyin işsiz kalmasından kaynaklanan yaşam koşulları, kişinin sosyal faaliyetlerini ve arzu ettiği yaşam hedeflerini aktif olarak gerçekleştirmesini kısıtlamaktadır (Högberg ve diğ., 2019). Bu anlamda işsizlik, geleceği planlamak veya kontrol etmek için bireyin yaşam koşullarını sınırlayan bir durumdur. İşsizlik durumunun işsiz kalan kişiye verdiği zarar sadece gelirinin azalması veya yok olması sebebiyle yaşam standardının azalması değil, kimi olumsuz psikolojik etkilere de neden olmasıdır. İşsizliğin kısmen uzun sürmesi durumunda fark edilen ilk etki özgüveninin azalması biçiminde ortaya çıkmaktadır. İşsiz kişi kendisini daha değersiz görmektedir. İşsizlikle ilişkili olarak aile gelirinde azalma meydana gelmesi, aile bireyleri arasındaki bağlara da çok önemli zararlar vermektedir. Bununla birlikte bütün toplum olarak da toplam hasılanın potansiyel seviyesinin altına inmesi biçiminde bir kayıpla karşılaşmaktadır (McKee-Ryan ve Harvey, 2011).

Herhangi bir bireyin işsiz kaldığı ortalama zaman süresini gösteren işsizlik süresi işgücü piyasasının ve ekonomik dalgalanmaların yapısal özelliklerine bağlı olarak değişmektedir. Ekonominin durgunluk zamanlarında iş bulmak güçleşirken, genişleme zamanlarında işçiler daha rahat iş bulabilmektedir. İş bulma kurumlarının olması veya olmaması, işsizlik sigortasının varlığı, işgücünün demografik birleşimi gibi hususlar işsizlik süresine etki etmektedir. İşgücü piyasası faal bir biçimde işliyor ve iş bulma kurumları işgücü talepleri ile işsizleri kıyaslayabiliyorsa işsizlik süresi

kısalır. İşgücü kapsamında genç ve kadın işgücü oranının yükselmesi ise aksine işsizlik zamanını uzatmaktadır. Aynı biçimde işsizlik süresince belirli bir işsizlik ödeneği edinebiliyorsa, kişiler daha iyi bir iş bulmak adına daha fazla zaman harcaacağından işsizlik süresi uzayacaktır (Karakayalı, 2002). İş bulma umudunun kaybedilmesi ya da işsizliğe alışılması durumları da işsizlik süresini uzatan başka sebepler olarak görülmelidir. İşsiz bir kişi çalışma arzusunda olduğu ve düşük bir ücreti de kabullendiği takdirde hala işsiz kalmayı sürdürüyorsa bunun sebebi ücret katılığıdır (Ceylan-Ataman, 1998). Yani işsiz kalmış bir birey, işverenin vermeyi kabulleneceği bir ücreti kabul ettiği halde, hem sendikaların baskısı gibi kurumsal, hem de asgari ücret düzenlemeleri gibi yasal sebeplerle işsiz kalmayı sürdürebilmektedir. Kamu otoritelerinin ücretlerin denge seviyesine kadar düşmesini önleyen bir asgari ücret saptamaları, şirketlerin ücretleri düşürerek daha çok işçi çalıştırmasına mani olur. Özellikle gençlerin ve vasıfsız işçilerin ücretleri, genellikle, vasıflı ve deneyimli işçilere göre daha düşük olmaktadır. Birçok vasıfsız ve genç işçi asgari ücretle çalışmayı kabul ettiği gibi, kimileri mümkün olduğu durumda daha düşük ücrete de razıdırlar. Ancak asgari ücret düzenlemeleri bu duruma engel teşkil eder ve işsizlik süresini uzatır (Freeman, 1979; Tütüncü ve Gönülaçan, 2018). Öte yandan işsizlik süresinin uzaması ve işsizlik oranının artış göstermesindeki önemli hususlardan biri de devletin istihdam politikaları ve piyasa koşulları arasında bir denge kuramamış olmasıdır (Bağcı, 2018). Bu denge; özel sektörün desteklenmesi, eğitim ve meslek edindirme programlarının uygulanması, işçilerin haklarının korunması, işçilere sosyal güvenlik ve sağlık hizmetlerinin sağlanması, işverenlerin maliyetlerinin azaltılması ya da vergi teşvikleri ile sağlanabilmektedir (Koç ve Şahin, 2020).

Eğitim Kavramı

Eğitim, kişilerin temel haklarından biridir. İnsanların yaşamlarını devam ettirmelerinde eğitimin payı oldukça önemlidir. Alınan eğitimin hem bireysel gelişim hem de toplumsal kalkınma üzerinde etkisi vardır. Literatürde eğitim kavramı için çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Ertürk (1975) eğitim kavramını, “bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci” olarak tanımlarken; Fidan (1986), bireylerin toplumun standartlarını, inançlarını ve yaşam tarzlarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçler olarak tanımlamıştır. Öğütçü (2005) ise eğitim kavramını şu şekilde tanımlamıştır:

“Kişilerin ilgi, istek ve yetenekleri de dikkate alınarak, düşünme, algılama, araştırma ve problem çözme yeteneği ve kişisel sorumluluk duygusu gelişmiş, yeni fikirlere açık, kültürel değerleri benimsemiş, demokratik tavırlar gösterebilen ve beceri düzeyi yüksek insan gücünün yetiştirilmesini sağlayan tüm süreçlerdir.” (Öğütçü, 2005).

Eğitim, bir toplumun değerlerinin ve bilgi birikiminin aktarılması olarak düşünülebilir. Çocuklar doğduklarında bir bilgiye veya kültüre sahip değildirler. Eğitim onlara bir kültürü öğrenmede, davranışlarını şekillendirmede ve onları toplumdaki nihai rollerine yönlendirmede rehberlik etmek için tasarlanmıştır.

Eğitim, bireysel ve toplumsal gelişime katkı sağlayabilecek bir yatırım şeklidir (Benson, 1994).

Toplumlar daha karmaşık bir hal aldıkça nesilden nesile aktarılacak bilgi miktarı, bir kişinin aktarabileceğinden daha fazla olur ve bu nedenle daha seçici ve verimli kültürel aktarım araçları geliştirilmelidir. Bu anlamda örgün eğitim oldukça etkili bir araçtır (Gölpek, 2012).

Eğitim; sosyal ve politik yapıya aktif katılım, çocuk yetiştirme, aile hayatı ve serbest zaman aktiviteleri dahil olmak üzere vatandaşlık ve günlük yaşamın işlevlerinin temelini oluşturmaktadır. Aynı zamanda eğitim, işgücü piyasasına da hizmet etmektedir. Bireyler almış oldukları eğitim düzeyi doğrultusunda meslek edinebilmekte ve iş yaşamında kendilerine yer bulabilmektedir. Bu hususta eğitimin hedeflerinden biri gençlere işle ilgili yetkinlikler kazandırmaktır.

İşsizliğin Önlenmesinde Eğitimin Payı

Modern toplumların yeni ekonomik koşullar altında gayri safi milli hasıla üretebilmesi için eğitilmiş bir nüfusa ihtiyacı vardır. Eğitimin ekonomik açıdan analiz edilmesini gerektiren temel konulardan biri, eğitimin milli gelire ne ölçüde katkıda bulunduğu ve ekonomik büyüme kapsamında artan eğitim başarısının üretkenlikte uzun vadeli artışlara ne ölçüde katkıda bulunduğudır (Tilak, 1989). Bu

anlamda beşeri sermaye teorisi öne çıkmaktadır. Beşeri sermaye, eğitimi üretken bir girdi olarak görülür ve marjinal katkısı kabaca daha fazla ve daha az eğitilmiş işgücü arasındaki ücret farklılıklarıyla ölçülebilmektedir (Yardımcıoğlu, 2012). Bu görüşün altında yatan husus ise, eğitilmiş işçiler için işgücü piyasasının rekabetçi ekonominin ilkeleriyle uyumlu bir şekilde çalıştığı inancıdır. İş gücünün heterojen olduğu yaklaşımına dayanan beşeri sermaye teorisi, eğitimin bireyi yalnızca piyasada değil, aynı zamanda hanede de daha üretken hale getirmeyi ileri sürmektedir (Woodhall, 1987; Afşar, 2009).

Ekonomik büyüme ve gelişme, bir ekonominin endüstriyel yapısındaki değişiklikleri beraberinde getirmektedir. Endüstrilerin eğitilmiş işgücünden farklı şekilde yararlanmaları ölçüsünde, endüstriyel alandaki değişiklikler eğitim talebini değiştirmektedir. Bireylerin yalnızca iyi iş bulma beklentilerini karşılamak için değil, aynı zamanda sürekli istihdamı sürdürmek için eğitime ihtiyaçları vardır (Bynner, 1998).

Eğitim politikaları, yetenekleri güçlendirebilir ve bireylerin durumları üzerinde sahip oldukları kontrolü artırabilmektedir. Bu yaklaşıma dayanarak, eğitim politikaları eğitim fırsatları yaratarak ve dolayısıyla işsizlikten kurtulma yolları sağlayarak işsizliğin olumsuz etkilerini azaltmaktadır (Högberg ve diğ., 2019). Eğitim, çalışılan birim süre başına kazanılan ücreti, yaşam döngüsünün farklı aşamalarında işgücüne katılımı ve işsizliğin süresini etkileyebilmektedir. Eğitim düzeyi arttıkça işsizlik riski azalmakla beraber, işsiz kalınan süre de kısalabilmektedir. İşgücünün bir bölümünü oluşturan bireyler, toplumun verimliliğine ve ekonomik büyümeye katkıda bulunmalarını sağlayacak gerekli bilgi ve becerilere yönelik eğitim almadıkları için işsizlik ortaya çıkabilmektedir. İşsizlik, insan kaynaklarının israfına ve ekonomik kalkınmanın yavaşlamasına neden olmaktadır.

Eğitim düzeyi ve işsizlik arasında ters yönlü bir ilişki söz konusudur. Bu durumunun en belirgin nedeni ise, işgücü piyasasında eğitim düzeyi arttıkça hem işçi hem de işverenlerin tutumlarının değişkenlik göstermesidir. Eğitim düzeyi yüksek çalışanlar için, işverenlerin hizmet içi eğitim politikaları, işçi bulma faaliyetleri ve işletmeler arası rekabette oldukça önemli davranışsal farklılıklar ortaya çıkmakla birlikte, işverenler eğitim düzeyi yüksek çalışanları bünyelerinde tutmak için daha fazla çaba gösterirler. Ancak bu durum işverene göre değişiklik gösterebilmektedir. Eğitim düzeyi yüksek çalışanların daha fazla ücretle çalışma koşullarını dikkate alan işveren daha düşük bir eğitim seviyesinde olan işçileri daha az ücret karşılığında çalışan olarak da seçebilmektedir. Bu noktada işveren davranışlarının da işgücü piyasasında önemli olduğunu savunan iktisatçılar, işgücünün piyasadaki dağılımını ikili işgücü piyasası teorisine dayandırmıştır (Ünal, 1991). İkili işgücü piyasası teorisi, işgücü piyasasındaki niteliklerin farklılıklarına ve bu farklılıkların işgücü piyasasının işleyişine nasıl etki ettiğine odaklanmaktadır. Bu teori, yüksek ve düşük nitelikli işgücü arasında ayırım yapmaktadır. Birincil piyasadaki işgücü daha yüksek ücret kazanır ve genellikle daha iyi çalışma koşullarına sahipken, ikincil piyasadaki işgücü daha düşük ücret kazanır ve uygun olmayan çalışma koşullarına sahiptir (McNabb, 1987). Hinchliffe (1987), ikincil işgücü piyasasında bulunan işgücünün eğitim düzeyindeki artışın kazançlarını artırmayacağını ifade etmiştir. Özetle, ikili işgücü piyasası teorisinde eğitim ile istihdam arasında bir ilişki olmadığı savunulmuştur. Bu yönüyle eğitim beşeri sermaye piyasası teorisininin ayrılmaz bir özelliği iken, ikili işgücü piyasasında ikincil bir öneme sahiptir. İşgücü piyasasında istihdamın belirleyicisinin yalnızca eğitim olmadığını savunan eleme hipotezi ise, eksik rekabet piyasası teorisindeki bilgi asimetrisine dayanmaktadır. Eleme hipotezine göre, eğitimin işgücü piyasasındaki rolü, işe alım sürecinde kişileri, işverenlerin talep ettikleri yetenek ve diplomalara göre ayırtmaktan öteye gitmemektedir (Brown, 2001).

Eğitimin istihdamla arasında olan bağ 21. yüzyılda bilgi çağı olarak isimlendirilen dönemde daha da önemli hale gelmiştir. Bilgi çağında sermaye ve teknoloji ön planda olsa dahi gün geçtikçe iş gücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyaçların meydana gelmesi ülkelerin çağın getirdiklerine uyum gösterebilecek nitelikli insan gücünü yetiştirebilmek adına yeni bir eğitim sistemi aramaya başlamalarını gerekli kılmaktadır. Eğitime verilen önemin giderek artış göstermesi gerek kamu kurumlarını gerekse de özel kurumları eğitimde yenilenme aşamalarının içinde olmayı zorunlu hale getirmektedir (Bedir, 2002).

Eğitim, gelecek için bir yatırım olarak ele alınırsa bu yatırımdan istenilen kârlılığın elde edilebilmesi için kapsamlı ve uzun bir eğitim planlaması aşamasının meydana getirilmesi gerekmektedir. Bu eğitim planı hazırlanırken ülkede bulunan kaynaklar ve kalkınma hedefleri arasında

bulunan dengenin gözetilebilmesi için birtakım sorulara net yanıtlar verilmelidir. Örneğin; ülkede bulunan işgücü profilinin durumu nedir?”, “kimler için eğitim sağlanacaktır?”, “eğitimde hangi alanlara öncelik verilecektir?”, “eğitimin finansmanı ne kadar olacaktır ve ne şekilde temin edilecektir?” benzeri sorular doğru yanıtlanmalıdır. Bu sorulara doğru yanıtların verilmesi eğitim istihdam ilişkisinin oluşmasında önem arz eden bir durumdur. Hazırlanan eğitim planının eksik ya da hatalı yapılması ya da yapılmaması halinde işgücü piyasasında olumsuz etkiler meydana gelebilmektedir. Aynı zamanda emek arzı ve emek talebi arasında bir uyum olmamasından ötürü eğitim almış işgücü, diplomalı işsizlik ya da diplomalı eksik istihdam problemleri ile karşılaşacaktır (Biçerli, 2011).

Ülkeleri, şirketleri ve kişileri eğitim yatırımında bulunmaları için isteklendiren en mühim faktör, gelecek zamanda yapılan yatırımdan bir yarar ya da kazanç sağlama beklentileri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkelerin yatırıma önem vermelerinin sebebi, ülkelere nitelikli çalışan istihdamı kazandırabilmek ve kalkınabilmektir (Yardımcıoğlu, 2012). Firmalar ise üretkenliklerini, kârlılıklarını ve verimliliklerini çoğaltmak amacıyla; kişiler de daha fazla kazanç elde edebilmek ve var olan işlerini emniyete alabilmek amacı ile yatırımlara önem verebilmektedir. Fakat gerçekleştirilen bu eğitim yatırımları şayet şirketlerin istedikleri nitelikli işgücünü meydana getiremiyor, ülkeleri arzu ettikleri kalkınma hedeflerine erdirmiyor ve kişilerin istihdamını sağlayamıyor ise önemi azalır. Girsberger ve Méango (2022) yaptıkları çalışmada ulaştıkları, işsizlik oranlarının eğitimle birlikte artış gösterdiği sonucu bu durumu destekler nitelikte bir tespittir. Bu durumdan ötürü eğitim-istihdam arasında olan ilişkinin sağlam ve doğru inşa edilmesi ekonomide bulunan bütün birimler bakımından oldukça önemli bir husustur.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde bulunan eğitim sistemleri geçmişten kalan ana sorunlar ile boğuşmaktadır. Bundan ötürü işgücü piyasalarına marifetli ve nitelikli işgücü kazandırma aşamasında farklı problemler ile karşılaşmaktadır. Bu problemlerin ortaya çıkmasında etkili olan ana nedenler arasında ise aşağıdaki gibidir (Murat ve Şahin, 2011):

- Eğitim planlamalarının sağlıklı bir biçimde hazırlanmaması,
- Eğitim kurumlarındaki kontenjanların tespit edilmesi aşamasında piyasanın gerekli kıldığı durumların dikkate alınmaması,
- Eğitim kurumlarının niteliğinden çok niceliğine yoğunlaşılması,
- Eğitim kurumlarının öğrencilere beceri kazanmalarını sağlamaktan çok teorik bilgi vermeleridir.

Eğitim-istihdam arasında bulunan ilişkinin zayıflaması ile birlikte eğitimli işsizlik ve eğitimli eksik istihdam problemleri de ortaya çıkmaktadır (Özkr, 2020). Belirtilen bu iki problem hem ülkeler hem de kişiler için olumsuz etkiler yaratmaktadır. Ortaya çıkan bu problemler, kişilerde ruhsal çöküntü, iş doyumsuzlukları, yeterli olmayan maddi durumlar ve günlük yaşamda olumsuz etki yaratan pek çok sorunu da meydana getirmektedir. Karanfil (2010) çalışmasında eğitimli işsizlik sorununun bireylerin bir yaşam kuramaması ve beyin göçü gibi sonuçları da beraberinde getirdiğini belirlemiştir. Fan ve Stark (2007) tarafından yapılan çalışmada da eğitimli işsizliğin beyin göçünü yarattığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan bu durum ülkeler bakımından kaynak israflarına, gelir dağılımı adaletsizliklerine, yüksek işsizlik oranlarına ve düşük büyüme oranlarına sebebiyet verebilmektedir. Ghayur (1989) çalışmasında Pakistan’da eğitimli işgücünde yüksek düzeyde işsizliğin olduğunu tespit etmiş ve eğitimli işgücüne olan talebi artırmak için ek çabalara ihtiyaç duyulduğu belirtmiştir. Girsberger ve Méango (2022) ise Batı Afrika’da işsizlik oranlarının eğitimle birlikte artış gösterdiğini ve bu durumun kamu sektörünün yeterli istihdamı yaratamaması ve özel sektör istihdamını teşvik etmemesinden kaynaklandığını ileri sürmüştür.

Eğitimli işsizlerin önemli bir kısmını piyasada ilk defa iş arayanlar ve mezun olduktan sonra bir sene içinde hiçbir iş edinemeyenler oluşturmaktadır. Eğitimli işsizlerin iş bulamamalarında birtakım sebepler bulunmaktadır. Bu sebepler; yüksek beklentiler ile iş bulmaya çalışma, iş deneyiminin bulunması, eğitim kurumundan arzu ettikleri yararı alamamış olma ya da piyasada bulunan işlerin gerekli kıldığı özelliklerden yoksun olmasıdır (Oluwajodu ve diğ., 2015). Bunların yanı sıra eğitimli

İşsizlerin iş bulamamalarında özel sektörün dışlanması, kamu sektörünün istihdam yaratmaması, kayıt dışı ya da güvencesiz çalışma koşulları, kalkınma girişimlerinin eksikliği, iş sözleşmelerinin geçici olması, iş güvenliğinin eksikliği, piyasalardaki durgunluk veya daralma gibi makro düzeydeki nedenler de etkili olabilmektedir (Reich ve diğ., 1973; Ghayur, 1989; Jarmołowicz & Knapińska, 2011; Nakamura, 2020). Eğitimli işgücünün işsiz kalması toplumsal ve kişisel bakımdan pek çok olumsuz etkinin doğmasına da yol açmaktadır. İlk olarak mezun olduktan sonra iş arama zamanı uzadıkça öğrenilmiş olan bilgi ve becerilerin unutulması ile karşı karşıya kalınmaktadır. Aynı zamanda bu aşamaların uzaması sonucunda kişilerin özgüvenlerini yitirmesine sebep olarak onların daha düşük standartları bulunan işlerde faaliyet göstermeye itmektedir. Bazı bireylerde ise özgüven kaybı yaşanması onların sosyal dışlanma ile karşı karşıya kalmalarına, yetişkinlik sorumluluklarını kabul etmemelerine, sık sık göç etme düşüncelerinin oluşmasına ve eğitim almaya karşı olumsuz düşüncelere düşmesine yol açmaktadır (Shanka, 2016).

Türkiye’de İşsizlik ve Eğitim

İstihdam sorunları içerisindeki en önemli sorunlardan biri işsizlik sorunudur. Bir ekonomide eksik istihdam söz konusuysa o ekonomide işsizlik sorunu vardır. İstihdam ve işsizlikte odak nokta insandır. İnsan ise eğitimin bir ürünüdür. Eğitim ve işsizlik arasındaki ilişki yapılan araştırmalarda negatif yönlü olduğu ortaya konmuştur (Lavrinovicha ve diğ., 2015; Sayın, 2011; Klein, 2015; Bağcı, 2018; Cinel ve Yolcu, 2021). Yani eğitim seviyesi arttıkça işsizlik azalmaktadır. Ancak Erdem ve Tugcu (2012) yaptıkları çalışmada yükseköğretim mezunu bireylerin işsizliği artırdığını tespit etmişlerdir. Yunitasari ve diğ. (2021), yaptıkları çalışmada Endonezya’da üniversite mezunlarının eğitimli işsizlik üzerinde artırıcı yönde etkisi olduğunu belirlemişlerdir. Sözen Özden ve Hayat (2022) ise yaptıkları çalışmada eğitim seviyesinin lisans düzeyine kadar işsizliği azalttığını, lisans düzeyinden sonra eğitimin işsizliği azaltma etkisinin olmadığını ortaya koymuşlardır.

Eğitim, sosyal ve kültürel bir varlık olan insana yeni buluşlarla bilginin gücüne dayanarak bilim ve teknolojide, kültür ve medeniyette en yüksek seviyeye çıkmasını sağlar. Bununla birlikte insan daha güçlü bir hale gelir (Yardımcıoğlu, 2012; Cinel ve Yolcu, 2021). Bunun yanı sıra eğitim daha fazla iş seçeneğine sahip olmayı sağlamakla birlikte bireylerin daha seçici davranmaları üzerinde de etkili olabilmektedir (Sözen Özden ve Hayat, 2022).

Türkiye’de 2021 yılı için açıklanan işsizlik oranı %12’dir. Cinsiyete göre işsizlik oranı 2021 yılı için kadınlarda %14.7 ve erkeklerde ise işsizlik oranı %10.7 olduğu bildirilmiştir. TÜİK’in Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmasından (GYKA) elde edilen hane halkı fertlerinin cinsiyet ve eğitim durumuna göre yoksulluk oranları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Cinsiyet ve Eğitim Durumuna Göre Yoksulluk Oranları (GYKA 2020 ve 2021)

Eğitim Durumu	Yoksulluk Oranı (%)			
	2020		2021	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Okur-yazar olmayan	35.1	39.3	33.2	41.7
Bir okul bitirmeyen	31.4	44.8	31.0	40.8
Lise altı eğitimliler	19.9	22.3	19.6	22.1
Lise ve dengi okul mezunları	13.4	12.6	13.0	12.3
Yükseköğretim mezunları	4.0	5.2	4.9	4.2

Kaynak: (TÜİK, 2022)

Tablo 1 incelendiğinde 2020 yılında okur-yazar olmayan kadınların yoksulluk oranı %35.1, okur-yazar olmayan erkeklerin ise yoksulluk oranı %39.3’tür. 2020 yılında bir okul bitirmeyen kadınların yoksulluk oranı %31.4 iken, bir okul bitirmeyen erkeklerin yoksulluk oranı %44.8’dir. 2020 yılında lise altı eğitimli kadınların yoksulluk oranı %19.9 iken, lise altı eğitimli erkeklerin yoksulluk oranı %22.3’tür. 2020 yılında lise ve dengi bir okuldan mezun olan kadınların yoksulluk oranı %13.4 iken, lise ve dengi bir okuldan mezun olan erkeklerin yoksulluk oranı %12.6’dır. 2020 yılında yükseköğretim mezunu olan kadınların yoksulluk oranı %4 iken, yükseköğretim mezunu olan erkeklerin yoksulluk oranı %5.2’dir. 2021 yılında okur-yazar olmayan kadınların yoksulluk oranı %33.2, okur-yazar olmayan erkeklerin ise yoksulluk oranı %41.7’dir. 2021 yılında bir okul bitirmeyen

kadınların yoksulluk oranı %31 iken, bir okul bitirmeyen erkeklerin yoksulluk oranı %40.8'dir. 2021 yılında lise altı eğitilmiş kadınların yoksulluk oranı %19.6 iken, lise altı eğitilmiş erkeklerin yoksulluk oranı %22.1'dir. 2021 yılında lise ve dengi bir okuldan mezun olan kadınların yoksulluk oranı %13 iken, lise ve dengi bir okuldan mezun olan erkeklerin yoksulluk oranı %12.3'tür. 2021 yılında yükseköğretim mezunu olan kadınların yoksulluk oranı %4.9 iken, yükseköğretim mezunu olan erkeklerin yoksulluk oranı %4.2'dir. TÜİK tarafından yayınlanan İşgücü İstatistiklerinden elde edilen 15 yaş üstü bireylerin eğitim durumuna göre işsizlik oranları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2
Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranları

Dönem	Okur-yazar olmayan	Lise altı eğitilmişler	Lise	Mesleki veya teknik lise	Yükseköğretim
2021/I. Çeyrek	9.4	13.4	15.6	14.9	12.7
2021/II. Çeyrek	8.1	11.4	14.4	12.5	11.3
2021/III. Çeyrek	6.8	10.0	13.5	12.5	13.7
2021/IV. Çeyrek	8.3	9.9	13.0	11.7	11.9
2022/I. Çeyrek	8.7	10.9	13.9	12.8	11.4
2022/II. Çeyrek	6.6	9.3	12.5	10.5	10.5

Kaynak: TÜİK, 2022

2021 yılının ilk çeyreğinde okur-yazar olmayanların işsizlik oranı %9.4, lise altı eğitilmişlerin işsizlik oranı %13.4, lise mezunlarının işsizlik oranı %15.6, mesleki veya teknik lise mezunlarının işsizlik oranı %14.9 ve yükseköğretim mezunlarının işsizlik oranı %12.7 olduğu bildirilmiştir. 2021 yılının ikinci çeyreğinde okur-yazar olmayanların işsizlik oranı %8.1, lise altı eğitilmişlerin işsizlik oranı %11.4, lise mezunlarının işsizlik oranı %14.4, mesleki veya teknik lise mezunlarının işsizlik oranı %12.5 ve yükseköğretim mezunlarının işsizlik oranı %11.3 olduğu bildirilmiştir. 2021 yılının üçüncü çeyreğinde okur-yazar olmayanların işsizlik oranı %6.8, lise altı eğitilmişlerin işsizlik oranı %10, lise mezunlarının işsizlik oranı %13.5, mesleki veya teknik lise mezunlarının işsizlik oranı %12.5 ve yükseköğretim mezunlarının işsizlik oranı %13.7 olduğu bildirilmiştir. 2021 yılının son çeyreğinde okur-yazar olmayanların işsizlik oranı %8.3, lise altı eğitilmişlerin işsizlik oranı %9.9, lise mezunlarının işsizlik oranı %13, mesleki veya teknik lise mezunlarının işsizlik oranı %11.7 ve yükseköğretim mezunlarının işsizlik oranı %11.9 olduğu bildirilmiştir. 2022 yılının ilk çeyreğinde okur-yazar olmayanların işsizlik oranı %8.7, lise altı eğitilmişlerin işsizlik oranı %10.9, lise mezunlarının işsizlik oranı %13.9, mesleki veya teknik lise mezunlarının işsizlik oranı %12.8 ve yükseköğretim mezunlarının işsizlik oranı %11.4 olduğu bildirilmiştir. 2022 yılının ikinci çeyreğinde okur-yazar olmayanların işsizlik oranı %6.6, lise altı eğitilmişlerin işsizlik oranı %9.3, lise mezunlarının işsizlik oranı %12.5, mesleki veya teknik lise mezunlarının işsizlik oranı %10.5 ve yükseköğretim mezunlarının işsizlik oranı %10.5 olduğu bildirilmiştir (TÜİK, 2022). TÜİK İşgücü İstatistiklerinden bir diğeri eğitimden erken ayrılanların işgücü durumuna göre 18-24 yaş aralığındaki nüfus içindeki oranıdır ve Tablo 3'te gösterilmiştir. TÜİK'e göre "eğitimden erken ayrılanlar; en son tamamladığı eğitim seviyesi lise altı eğitim seviyesi olup, son dört hafta içinde herhangi bir örgün eğitime devam etmeyen, çıraklık eğitimine ve örgün eğitim dışında bir eğitim programına veya kursa katılmayan 18-24 yaş aralığındaki nüfustur".

Tablo 3
Eğitimden Erken Ayrılanların İşgücü Durumu

Yıllar	Eğitimden erken ayrılanlar	Eğitimden erken ayrılıp istihdamda olmayanlar	
		Çalışmak isteyenler	Çalışmak istemeyenler
2020	27.0	5.5	10.1
2021	23.0	4.5	8.0

Kaynak: TÜİK, 2022

Tablo 3 incelendiğinde 18-24 yaş aralığındaki nüfusun 2020 yılında %27'si, 2021 yılında ise %23'ü eğitimden erken ayrılmıştır. 2020 yılında 18-24 yaş aralığındaki nüfusun içinden eğitimden erken ayrılanların %5.5'i çalışmak isteyip de işsiz kalırken, %10.1'i çalışmak istemediği için işsiz oldukları belirlenmiştir. 2021 yılında 18-24 yaş aralığındaki nüfusun içinden eğitimden erken ayrılanların %4.5'i çalışmak isteyip de işsiz kalırken, %8'i çalışmak istemediği için işsiz oldukları belirlenmiştir.

TÜİK'in İşgücü İstatistiklerinden biri olan ne eğitimde ne istihdamda olan genç nüfusun bitirdiği eğitim düzeyine göre dağılımı Tablo 4'te verilmiştir. TÜİK tarafından yapılan tanıma göre ne eğitimde ne de istihdam olanların oranı; ne istihdamda ne de eğitimde olan genç nüfusun toplam genç nüfusa oranıdır.

Tablo 4

Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Genç Nüfusun Bitirdiği Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

Dönem	Ne eğitimde ne de istihdamda olanların oranı (%)				
	Okur-yazar olmayan	Lise altı eğitilmişler	Lise	Mesleki veya teknik lise	Yükseköğretim
2021/I. Çeyrek	90.7	20.7	21.2	29.5	37.0
2021/II. Çeyrek	78.5	19.0	22.4	28.6	36.7
2021/III. Çeyrek	79.3	19.7	26.3	28.4	39.7
2021/IV. Çeyrek	83.9	20.3	23.5	29.6	33.4
2022/I. Çeyrek	83.5	19.7	24.6	29.1	30.9
2022/II. Çeyrek	79.1	17.9	24.9	26.2	29.7

Kaynak: TÜİK, 2022

Tablo 4 incelendiğinde 2021 yılının ilk çeyreğinde ne eğitimde ne de istihdamda olan genç nüfusun toplam genç nüfusa oranı okur-yazar olmayanlarda %90.7, lise altı eğitilmişlerde %20.7, lise mezunlarında %21.2, mesleki veya teknik lise mezunlarında %29.5 ve yükseköğretim mezunlarında bu oran %37 olduğu belirlenmiştir. 2021 yılının ikinci çeyreğinde ne eğitimde ne de istihdamda olan genç nüfusun toplam genç nüfusa oranı okur-yazar olmayanlarda %78.5, lise altı eğitilmişlerde %19, lise mezunlarında %22.4, mesleki veya teknik lise mezunlarında %28.6 ve yükseköğretim mezunlarında bu oran %36.7 olduğu belirlenmiştir. 2021 yılının üçüncü çeyreğinde ne eğitimde ne de istihdamda olan genç nüfusun toplam genç nüfusa oranı okur-yazar olmayanlarda %79.3, lise altı eğitilmişlerde %19.7, lise mezunlarında %26.3, mesleki veya teknik lise mezunlarında %28.4 ve yükseköğretim mezunlarında bu oran %39.7 olduğu belirlenmiştir. 2021 yılının dördüncü çeyreğinde ne eğitimde ne de istihdamda olan genç nüfusun toplam genç nüfusa oranı okur-yazar olmayanlarda %83.9, lise altı eğitilmişlerde %20.3, lise mezunlarında %23.5, mesleki veya teknik lise mezunlarında %29.6 ve yükseköğretim mezunlarında bu oran %33.4 olduğu belirlenmiştir. 2022 yılının ilk çeyreğinde ne eğitimde ne de istihdamda olan genç nüfusun toplam genç nüfusa oranı okur-yazar olmayanlarda %83.5, lise altı eğitilmişlerde %19.7, lise mezunlarında %24.6, mesleki veya teknik lise mezunlarında %29.1 ve yükseköğretim mezunlarında bu oranın %30.9 olduğu belirlenmiştir. 2022 yılının ikinci çeyreğinde ne eğitimde ne de istihdamda olan genç nüfusun toplam genç nüfusa oranı okur-yazar olmayanlarda %79.1, lise altı eğitilmişlerde %17.9, lise mezunlarında %24.9, mesleki veya teknik lise mezunlarında %26.2 ve yükseköğretim mezunlarında bu oran %29.7 olduğu belirlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Eğitim, günümüze dek tüm dünyada kişilerin mesleki yaşamlarının tamamında sağlayacakları kazanımların bir güvencesi olmuştur. Kişilerin eğitim basamaklarının yükselmesi beraberinde nitelik seviyelerini de artırmaktadır. Bu durum da onları yüksek niteliğin gerekli olduğu işlerde faaliyet göstermelerine hazır duruma getirmektedir.

Çalışmada Türkiye özelinde eğitim ve işsizlik arasındaki ilişki Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayınlanan istatistiksel veriler ile açıklanmaya çalışılmıştır. Türkiye'de 2021 yılı için açıklanan işsizlik oranı %12'dir. Cinsiyete göre işsizlik oranı 2021 yılı için kadınların %14.7 ve erkeklerin ise işsizlik oranı %10.7 olduğu bildirilmiştir. Araştırma sonucunda 2021 yılının ilk, ikinci ve dördüncü çeyreğinde en yüksek işsizlik oranı lise mezunlarında, en düşük işsizlik oranı ise okur-yazar olmayan gruba aittir. 2021 yılının üçüncü çeyreğinde en yüksek işsizlik oranı yükseköğretim mezunlarını gösterirken, en düşük işsizlik oranı yine okur-yazar olmayanları göstermektedir. 2021 yılının dördüncü çeyreğinde en yüksek işsizlik oranı lise mezunlarını gösterirken, en düşük işsizlik oranı yine okur-yazar olmayanları göstermektedir. 2022 yılının ilk ve ikinci çeyreğinde eğitim düzeyine göre işsizlik oranı en yüksek lise mezunlarında en düşük ise okur-yazar olmayan gruba ait olduğu belirlenmiştir. Söz konusu dönemlerde eğitim düzeylerine göre işsizlik oranı en düşük okur-yazar olmayanlar grubundadır. Okur-yazar olmayan bireyler genellikle düşük ücretle çalışmaya razı

olmaktadır. Bu nedenle bu durum işverenler, işçi alımı yaparken okur-yazar olmayan bireyleri tercih etmelerinde etkili bir unsur olabilmektedir. Dolayısıyla okur-yazar olmayan bireylerde işsizlik oranı diğer eğitim seviyelerine göre daha düşüktür. Selim ve diğ. (2014) yaptıkları çalışmada Türkiye’de okur-yazar olmayanlar, eğitimsiz ve vasıfsız olmaları nedeniyle ücret, çalışma koşulları, sağlık güvencesi gibi unsurları göz ardı ettiklerini bu nedenle işsizliğin okur-yazar olmayanlarda üniversite mezunlarına göre daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Söz konusu duruma ilişkin bir diğer yorum ise okur-yazar olmayan bireylerin iş seçme şanslarının düşük olmasının bu bireylere ilişkin işsizlik oranının düşük olmasında etkili bir unsur olduğu yönündedir. Sözen Özden ve Hayat (2022) yaptıkları çalışmada yüksek eğitim düzeyine sahip kişilerin iş tercihinde seçici davranmalarına bağlı olarak işsizlik sürelerinin uzadığını tespit etmişlerdir. Araştırmada ulaşılan sonuçlardan biri de 2021 yılı ve 2022 yılı birinci ve ikinci çeyreğinde eğitimde ve istihdamda olmayanların genç nüfus içindeki payı en yüksek okur-yazar olmayanlarda, en düşük ise lise altı eğitimlilerde olduğudur. Söz konusu dönemlerde genç nüfus içerisinde okur-yazar olmayanlar, diğer eğitim seviyelerine göre daha yüksek oranda eğitimin ve istihdamın dışında kalmaktadır. Bu durum okur-yazar olmayanların eğitim ve istihdamda yer almamalarının birçok nedeni olabileceğini akla getirmektedir. Bu nedenler ülkelere, piyasalara ve bireysel özelliklere göre farklılık gösterebilmektedir. Salvà-Mut ve diğ., (2017) İspanya’da gençlerin eğitimde ve istihdamda olmama nedenlerini inceledikleri çalışmada gençleri üç gruba ayırmışlardır. Bunlar; iş arayanlar, cesareti kırılmış olanlar ve bakıma muhtaç olanlardır. Bu üç grupta yer alan gençlerin düşük eğitim düzeyinde olmalarının eğitimde ve istihdamda olmamalarının önemli bir nedeni olduğunu belirlemişlerdir. Bunun yanı sıra okur-yazar olmayıp eğitimde ve istihdamda olmayan gençlerin oranının diğer eğitim seviyelerine göre yüksek olmasının sebebi Ak ve diğ. (2021) tarafından çalışmada aile yapısı, ebeveynlerin eğitim durumu, ailenin gelir düzeyi, hane büyüklüğü ve çevresel faktörler olabileceğini ileri sürmüşlerdir. Literatürde okur-yazar olmayıp eğitimde ve istihdamda olmayan genç nüfusun, kayıt dışı çalışmaya razı olduklarını bildiren araştırmalara göre (Blackham, 2015; Matysiak, ve diğ., 2020; Şahin ve diğ., 2021; Ak ve diğ., 2021; Tolga ve Çakır, 2022); özellikle ekonomik kriz dönemlerinde öncelikli olarak kayıt dışı çalışan gençlerin işlerine son verilmesi onların cesaretlerinin kırılmasına neden olduğu ve dolayısıyla düşük eğitim düzeyiyle istihdam edilemeyecekleri düşüncesiyle eğitim ve istihdama yönelik bir girişimde bulunmayacakları ortaya konmuştur.

Çalışmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda “Eğitim düzeyi arttıkça işsizlik oranı azalır.” ya da “Eğitim düzeyi ve işsizlik arasında ters yönlü bir ilişki vardır.” şeklindeki benzer ifadeler teorik açıdan değerlendirildiğinde, beklentilere uymayan hatta beklentilerin tam tersini yansıtan bir durumla karşılaşılmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayınlanan işsizlik ve eğitim düzeylerine ilişkin veriler, eğitim düzeyi arttıkça işsizliğin de arttığını göstermektedir. Türkiye özelinde değerlendirildiğinde; ekonomik buhranlar, yanlış istihdam politikaları, eğitim politikalarındaki eksiklik, mesleki eğitime yeteri kadar önem verilmemesi, eğitim düzeyi yüksek bireyler için uzun iş arama süreleri, mevcut eğitim sisteminin verimli ve etkin çalışmaması gibi birçok faktör bu durumun ortaya çıkmasına sebep olabilir. Açıklanan işsizlik oranları bir anlamda Türkiye’de eğitim kurumlarının bireyleri çalışma hayatına hazırlayamadıklarına işaret etmektedir. Örneğin; yeni mezun olmuş bir bireyin sahip olduğu donanım ile emek piyasasının talep ettiği bireysel donanımlar arasında bir uyumsuzluk söz konusudur. Bu durum da eğitim düzeyi arttıkça işsizlik oranının artmasında etkili olabilir. Şahin ve Tepençelik (2015) tarafında çalışmada ulaşılan Türkiye’de mevcut eğitilmiş iş gücünü karşılayacak bir iş piyasasının olmaması sonucu, eğitim ile istihdam arasındaki uyumsuzluğu ortaya koyduğu ileri sürülmüştür. İŞKUR tarafından açıklanan 2022 yılı istatistikleri dikkate alındığında en fazla açık iş pozisyonunun nitelik gerektirmeyen mesleklerde olduğu görülmüştür. Bu durum ülkemizde eğitilmiş işgücünü istihdam edecek bir işgücü piyasasının olmadığına göstergelerinden biri olarak kabul edilebilir.

Tüm bu sonuçlar ışığında eğitim kurumları ve işverenler arasındaki ilişkinin öneminin göz ardı edilmemesi ve ekonomi ve eğitim politikalarının istihdama katkı sağlayacak şekilde düzenlenmesi önerilmektedir. İstihdamda yer almanın ve tecrübe kazanmanın önemli adımlarından biri olan stajyerlik uygulamaları kaliteli hale getirilerek yaygınlaştırılmalıdır. Genç nüfusun işgücü piyasasında aktif olarak yer alması için eğitim ve istihdam ilişkisi güçlendirilmelidir. Eğitilmiş işgücüne yönelik İstihdamın artırılması için işgücü piyasalarında ulusal ve küresel ölçekteki ekonomik ve sosyal gelişmeler dikkate alınmalıdır. Bu durum istihdam oranlarının artmasını sağlarken, üretimin

verimliliği ve etkinliğini de artırması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. İşgücü piyasasının sorunları incelenerek bu sorunların hem işveren hem de işgücü dikkate alınarak çözümlenmesi gerekmektedir. Eğitimli işgücünün çalışma hayatında etkin bir şekilde var olmasının, ülkenin kalkınmasında önemli bir rol oynayacağı unutulmamalıdır.

Yazar Katkı Beyanı

*Bu makaleye tüm yazarlar eşit oranda katkı sağlamıştır

Kaynaklar

- Afşar, M. (2009). *Ulusal Eğitim Politikamız ve Finansmanı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayın No: 172.
- Ak, Y., Polat, K., Toktaş, D., ve Şahin-Söylemez, S. (2021). Neden ve etki boyutlarıyla “ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede (NEİY)” olan gençler. L. Şahin, M. E. Kocakaya, & O. Akgül (Eds.), *Türkiye’de Eğitim, İstihdam ve Yetiştirmede Olmayan Gençler* içinde (ss. 1-124). İstanbul: İstanbul University Press.
- Bağcı, E. (2018). Eğitim düzeyinin işsizlik üzerindeki etkisi: gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin karşılaştırılması. *Finans, Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 348-358.
- Bedir, E. (2002). Yirmi birinci yüzyılda istihdamın artan önemi ve eğitim-istihdam ilişkisi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 53-64.
- Bekiroğlu, C. (2010). Türkiye’de işsizlik sorununun çözümlenmesinde uygulanan ekonomi politikalarının analizi. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Kadir Has Üniversitesi.
- Benson, C. (1994). *Eğitim ekonomisi: Toplu Bir Bakış*. Yüksek Kavak ve Berrin Burgaz (Trans. Edts.). Pegem Yayınları
- Biçerli, M. K. (2011). *Çalışma ekonomisi*. Beta Yayınları.
- Blackham, A. (2015). Falling on their feet: young workers, employment and age discrimination. *Industrial Law Journal*, 44(2), 246-261.
- Brown, D. K. (2001). The Social Sources of Educational Credentialism: Status Cultures, Labor Markets, and Organizations. *Sociology of Education*, 74, 19-34
- Bynner, J. (1998). Education for what? *Education+Training*, 40(1), 4-5.
- Ceylan-Ataman, B. (1998). İşsizlik sorununa yeni yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 53(1), 59-72.
- Cinel, E. A. ve Yolcu, U. (2021). Eğitim, yaş ve cinsiyetin işsizlik oranı üzerindeki etkileri: Türkiye örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(78), 844-858.
- Erdem, E. ve Tugcu, C. T. (2012). Higher education and unemployment: a cointegration and causality analysis of the case of Turkey. *European Journal of Education*, 47(2), 299-309.
- Fan, C. S. & Stark, O. (2007). International migration and “educated unemployment”. *Journal of Development Economics*, 83, 76-87.
- Freeman, R. B. (1979). *Why is there a youth labor market problem?*. National Bureau of Economic Research.
- Ghayur, S. (1989). Educated unemployed in pakistan: estimates of imbalances in the current flows. *The Pakistan Development Review*, 28(4), 603-613.
- Girsberger, E. M. & Méango, R. (2022). The puzzle of educated unemployment in West Africa. IZA – Institute of Labor Economics.
- Gölpek, F. (2012). Eğitim getirilerinin özel ve sosyal açıdan incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 14(1), 43-53.
- Hinchliffe, K. (1987). Education and the labour market. In G. Psacharopoulos (Ed.), *Economics of Education* (pp. 141-146). Pergamon Books Ltd.
- Högberg, B., Voßemer, J., Gebel, M. & Strandh, M. (2019). Unemployment, well-being, and the moderating role of education policies: A multilevel study. *International Journal of Comparative Sociology*, 60(4), 269-291.
- Jarmolowicz, W. & Knapieńska, M. (2011). Labor market theories in contemporary economics. *Transformations in Business and Economic*, 10(2A), 268-280.
- Karakayalı, H. (2002). *Makro ekonomi*. Emek Matbaası.
- Karanfil, Ş. (2010). Eğitimli işsizler: nedenleri ve sonuçları. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Koç, N. ve Şahin, M. (2020). Türkiye’de istihdamın artırılmasına yönelik teşvik politikalarının incelenmesi. *Electronic Journal of Social Sciences*, 19(75), 1294-1313.

- Lavrinovicha, I.; Lavrinenko, O. & Teivans-Treinovskis, J. (2015). Influence of education on unemployment rate and incomes of residents. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 174*, 3824-3831.
- Matysiak, A., Sobotka, T. & Vignoli, D. (2020). The great recession and fertility in Europe: A sub-national analysis. *European Journal of Population, 37(1)*, 29-64.
- McKee-Ryan, F. & Harvey, J. (2011). "I have a job, but . . .": a review of underemployment. *Journal of Management, 37(4)*, 962-996.
- McNabb, R. (1987). Labour market theories and education. In G. Psacharopoulos (Ed.), *Economics of education* (pp. 157-163). Pergamon Books Ltd.
- Murat, S., ve Levent, Ş. (2011). Gençlerin istihdamı/işsizliği bakımından Türk eğitim sisteminin değerlendirilmesi. *Çalışma ve Toplum, 30*, 93-135.
- Nakamura, H. (2020). Automation and the underemployment of educated workers. *SSRN*, 1-42. <https://ssrn.com/abstract=3684288>
- Oluwajodu, F., Blaauw, D., Greyling, L. & Kleynhans, E. P. (2015). Graduate unemployment in South Africa: perspectives from the banking sector. *SA Journal of Human Resource Management, 13(1)*, 1-9.
- Özkr, M. C. (2020). Eğitilmiş işsizlik ve eğitilmiş eksik istihdamın ekonomik etkileri: Seçilmiş OECD ülkeleri için panel veri analizi. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Reich, M., Gordon, D. M. & Edwards, R. C. (1973). A theory of labor market segmentation. *Papers and Proceedings of the Eighty-fifth Annual Meeting of the American Economic Association. 63*. American Economic Association.
- Salvà-Mut, F., Tugores-Ques, M. & Quintana-Murci, E. (2017). NEETs in Spain: An analysis in a context of economic crisis. *International Journal of Lifelong Education, 37(2)*, 168-183.
- Selim, S., Kırgel, D., Çelik, O. ve Yazıcıoğlu, H. (2014). Türkiye'de işsizliğin sosyo-ekonomik belirleyiciler: panel veri analizi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 10(22)*, 1-26.
- Shanka, B. B. (2016). Unemployment experiences of young graduates and their attitudes towards business startups in micro and small enterprises (MSEs): A lesson from Southern Ethiopia. [Unpublished Thesis for Master]. Norwegian University of Science and Technology.
- Sözen Özden, A. ve Hayat, E. (2022). Sayma verilerinin modellenmesi ve bireylerin işsiz kalma süresi üzerine bir uygulama. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (50)*, 1-18.
- Şahin, L., Kocakaya, M. E., Demir, İ., Akgül, O., Ak, Y., Polat, K., . . . Akgül, Ö. (2021). Türkiye'de "ne eğitimde, ne istihdamda ne de yetiştirmede" (NEİY) olan gençler profil araştırması. L. Şahin, M. E. Kocakaya ve O. Akgül (Eds.), *Türkiye'de Eğitim, İstihdam ve Yetiştirmede Olmayan Gençler* (ss. 125-249). Istanbul University Press.
- Şahin, M. ve Tepeçelik, F. (2015). Kariyer geliştirmede yükseköğretimin rolü ve işveren algıları: bir alan araştırması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 4(1)*, 46-55.
- Tilak, J. B. G. (1989). *Education and its relation to economic growth, poverty, and income distribution: past evidence and further analysis*. Washington D.C.: World Bank Paper 46.
- Tolgay, C. ve Çakır, Ö. (2022). Ne eğitimde ne istihdam olan gençlerin genç işsizliğine yönelik algıları üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24(4)*, 1680-1707.
- TÜİK. (2022). *TÜİK İstatistik Veri Portalı*. Türkiye İstatistik Kurumu: <https://data.tuik.gov.tr/>
- Tütüncü, A. ve Gönülaçan, A. (2018). Asgari ücret ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin incelenmesi: Türkiye Örneği. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18(2)*, 65-77.
- Woodhall, M. (1987). *Human Capital Concept*. In G. Psacharopoulos (Ed.) *Economics of education: research and studies*. Pergamon Press.
- Yardımcıoğlu, F. (2012). Eğitim harcamaları, ekonomik büyüme ve gelir dağılımı ilişkisi. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Ünal, I. (1991). İşgücü piyasalarında eğitimsel niteliklerin rolü. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 24(2)*, 747-767.
- Yunitasari, D., Khotimah, K. & Fathorrazi, M. (2021). The implication of brain gain on brain drain phenomenon in overcoming the problem of educated unemployment in Indonesia. *Sosiohumaniora: Jurnal Ilmu-ilmu Sosial dan Humaniora, 23(1)*, 133-140.